

CULTUUR

Een traan van Jeanne d'Arc

EXPOSITIE

donderdag 08 april 2010 Lars Kwakkenbos

AANRADEN 1

Een traan van Jeanne d'Arc

DUSSELDORF - Ana Torfs toont in K21 in Düsseldorf een gevarieerd overzicht van haar oeuvre tot nu toe. De tentoonstelling wordt gedragen door een scherpe kijk op wat geschiedenis wel en niet vermag.

Van onze medewerker

Toen Torfs in maart 1999 in het Stuk in Leuven een film kwam inleiden die ze enkele maanden eerder had voltooid, excuseerde ze zich. De 35mm-filmband vertoonde nogal veel krassen, want een filmhuis was er slordig mee omgesprongen. Ondanks die krasjes getuigde de hele film van een genadeloze precisie. Beeld, taal, opbouw: alles klopte.

Torfs had zich voor de film gebaseerd op 139 notitieboekjes waarmee de componist Ludwig van Beethoven in zijn laatste levensjaren, toen hij doof was geworden, kon communiceren met zijn omgeving. De film duurde anderhalf uur — voor een kunstfilm is dat erg lang — en oogde als een magistraal eindpunt van een nog jong oeuvre.

Zyklus von Kleinigkeiten heette de film en hij zou een sleutelmoment in de carrière van Ana Torfs worden. Sindsdien heeft ze geen andere film meer gemaakt.

Twaalf jaar later krijgen we in de benedenruimte van het statige K21 in Düsseldorf een tentoonstelling te zien die ontzettend secuur is ingericht. Voor wie Ana Torfs kent, is dat geen verrassing. Ze is een perfectionist. In een constellatie van witte ruimtes kom je vijf dia-installaties, vier fotoreeksen en een internetproject tegen, waarin ze de krachtlijnen die in 1998 al in haar werk zaten, verder heeft ontwikkeld en uitgepuurd.

De teneur van haar oeuvre, vandaag? Nog altijd veel aandacht voor taal — geschreven,

gesproken of gezongen — en een onbestemde onrust, maar ook vaak beelden die eruitzien als eenvoudige raadsels. En veel scènes. De hoofdrolspelers van die scènes zie je bij Ana Torfs vaak niet, en als je ze wel ziet, zeggen ze niks, of klinkt er een stem die niet de hunne lijkt te zijn: in de dia's waarop ze te zien zijn, bewegen hun monden niet.

Gemoed

Hooguit wordt er een traan gelaten. Die ene traan zit in een van haar sterkste werken. In 2000 maakte Ana Torfs een werk, *Du mentir-faux*, waarin de figuur van Jeanne d'Arc centraal staat. Ze las de verslagen van het proces waar ze tot de brandstapel zou worden veroordeeld. Uiteindelijk hield ze alleen de vragen over die aan Jeanne d'Arc gesteld werden tijdens haar ondervragingen. Die koning, had hij een engel op zijn hoofd toen ze hem voor de eerste keer zag? Of de heilige Catharina en Margareta die ze had gezien, roken die lekker?

Tien jaar na de creatie oogt die diareeks als een uitzondering in haar werk. Het zijn de tranen van de actrice die in beeld is, die het hem doen. Torfs verwijst vaak naar historische figuren, maar nergens anders werkt een stuk geschiedenis zo in op het gemoed.

In de jaren 2000 volgden de diareeksen en andere projecten elkaar snel op. In 2004 bijvoorbeeld maakte ze in samenwerking met het Dia Center for the Arts in New York een internetproject over het *Hollywooder Liederbuch* van Hanns Eisler en Bertolt Brecht. In een diareeks adapteerde ze een eenakter van Maurice Maeterlinck: een stuk theater ontspint zich in de woonkamer van een mooi, modern huis.

Het afgelopen jaar ten slotte sloeg Ana Torfs een nieuwe weg in. In *Displacement* — een dia-installatie van vorig jaar die nu voor het eerst voor het publiek te zien is — is de blik verschoven naar het landschap. Terwijl je beelden van het Zweedse eiland Gotland bekijkt, hoor je door een koptelefoon een man en een vrouw in smetteloos Engels met elkaar converseren.

De conversaties klinken niet spontaan. Het blijken adaptaties te zijn van gesprekken uit de film *Viaggio in Italia*, aangepast aan de setting van Gotland. Een man en een vrouw praten met elkaar, en de manier waarop hun verhaal zich ontvouwt tegenover het landschap en andersom, heeft tegelijk iets futiels en dwingend. De conversaties gaan over een relatie die als een wildvreemd ding in dat landschap is terechtgekomen, maar er tegelijk wonderwel in past.

Het is die subjectieve blik op een landschap, doortrokken van stukken geschiedenis — in *Displacement* zie je restanten van de Koude Oorlog, want Gotland lag vlak bij de buitengrens van het Oostblok — die het werk van Ana Torfs vandaag zijn kracht gunt.

'Albums/Tracks A + B' van Ana Torfs in K21, Ständehausstraße 1, Düsseldorf, tot 18 juli.

Tel. 0049-211-8381.46.

www.kunstsammlung.de

[AANRADEN 1](#)

[BEWAAR](#)

[CORRIGEEER](#)

[PRINT](#)

[E-MAIL](#)

[SHARE](#)

[E-KRANT](#)